

UNUTMAK VE HATIRLAMAK: MEMENTO FİLMİNDE BİREYSEL KİMLİĞİN İNŞASI

Elif KAVAK*

Doç. Dr. Zuhak AKMEŞE**

DOI: [10.47107/inifedergi.1737458](https://doi.org/10.47107/inifedergi.1737458)

Araştırma Makalesi

Başvuru Tarihi: 08.07.2025

Kabul Tarihi: 06.10.2025

Atıf: Kavak, M., Akmeşe, Z. (2025). Unutmak ve Hatırlamak: Memento Filminde Bireysel Kimliğin İnşası. İNİF E- Dergi, 10(2), 601-613.

“Sorgulanmayan yaşam yaşanmaya değer değildir.”

Sokrates

Öz

Bu çalışma, bireysel kimliğin sinemasal anlatılar aracılığıyla nasıl inşa edildiğini tartışmayı amaçlamaktadır. Bireysel kimlik; toplumsal, kültürel ve psikolojik etkileşimler yoluyla sürekli olarak yeniden şekillenen dinamik bir oluşumdur. Modern toplumların karmaşık yapısı içinde kimlik, toplumsal normlar, kültürel değerler ve kişisel deneyimlerin etkileşimiyle evrilmekte ve süreklilik kazanmaktadır.

Çalışmanın merkezinde Christopher Nolan’ın *Memento* (2000) filmi yer almaktadır. Film, doğrusal olmayan anlatı kurgusu aracılığıyla izleyiciyi yalnızca olay örgüsüne değil, aynı zamanda başkarakter Leonard’ın zihinsel süreçlerine de ortak eder. Bu yönüyle eser, bireysel kimliğin sabit ve bütünlüklü bir yapı olmaktan ziyade, geçmiş deneyimler, hatırlama biçimleri ve anlatı aracılığıyla sürekli yeniden kurulan bir süreç olduğunu göstermektedir.

Araştırmada nitel yöntem kapsamında metin çözümlemesi tekniği kullanılmış; filmin anlatı yapısı, karakter inşası ve tematik boyutları John Locke’un kişisel kimlik kuramı çerçevesinde ele alınmıştır. Locke’un benlik ve hafıza arasındaki sürekliliğe ilişkin yaklaşımı temelinde, kısa süreli hafıza kaybı yaşayan Leonard karakteri üzerinden belleğin kimlik oluşumundaki belirleyici rolü irdelenmiştir.

Elde edilen bulgular, Leonard’ın kimliğini sürdürme çabasının, bellek ile benlik arasındaki kopuşları görünür kıldığını ve filmin tersine işleyen döngüsel yapısıyla bu deneyimi seyirciye aktarmayı hedeflediğini ortaya koymaktadır. Sonuç olarak *Memento*, bireysel kimliğin kırılan, parçalı ve anlatı aracılığıyla yeniden üretilen doğasını güçlü bir sinemasal temsil olarak öne çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kimlik, kimlik oluşumu, John Locke, hafıza, bellek, Memento

*Yüksek Lisans Öğrencisi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Radyo, Televizyon ve Sinema Anabilim Dalı, ozturkelif01@gmail.com, ORCID: 0009-0008-9084-8203

**Dicle Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo, Televizyon ve Sinema Bölümü, zuhakakmese@gmail.com, ORCID: 0000-0003-3805-8649

FORGETTING AND REMEMBERING: THE CONSTRUCTION OF PERSONAL IDENTITY IN *MEMENTO*"

Abstract

This study aims to explore how individual identity is constructed through cinematic narratives. Individual identity is a dynamic formation that is continuously reshaped through social, cultural, and psychological interactions. Within the complex structure of modern societies, identity evolves and gains continuity through the interplay of social norms, cultural values, and personal experiences.

The focus of this study is Christopher Nolan's *Memento* (2000). Through its non-linear narrative structure, the film engages the audience not only with the plot but also with the mental processes of the protagonist, Leonard. In this respect, the film demonstrates that individual identity is not a fixed and unified construct, but rather a process that is constantly reconstructed through past experiences, modes of remembering, and narrative structures.

The research employs a qualitative approach using textual analysis; the film's narrative structure, character development, and thematic dimensions are examined within the framework of John Locke's theory of personal identity. Based on Locke's notion of continuity between self and memory, the study investigates the decisive role of memory in identity formation through the character of Leonard, who suffers from short-term memory loss.

The findings reveal that Leonard's struggle to maintain his identity exposes the ruptures between memory and self, and that the film's reverse and cyclical narrative structure seeks to make the audience experience this process. In conclusion, *Memento* is evaluated as a powerful cinematic representation of the fragile, fragmented, and narratively reconstructed nature of individual identity.

Keywords: Identity, Identity Formation, John Locke, Memory, Selfhood, *Memento*

Giriş

Kimlik, bireyin hem kendisini tanımlama hem de başkaları tarafından tanınma süreci içerisinde şekillenen çok katmanlı bir olgudur. İnsanlık tarihi boyunca kimliğe yönelik sorular, insanın varoluşunu anlama çabasının merkezinde yer almıştır. Sokrates'in "kendini tanı" öğüdüyle simgeleşen bu arayış, aslında insanın ne olduğu ve kim olduğu sorularını felsefenin temel meseleleri arasına taşımıştır. Bu bağlamda, kimliği tanımak yalnızca bireysel bir gereklilik değil, aynı zamanda felsefi ve toplumsal bir tartışmanın da başlangıç noktasıdır (Kaçar, 2023, s. 307).

Kimlik kavramının tarihine bakıldığında, onun yeni ortaya çıkan bir olgu olmadığı görülmektedir. Ancak burada önemli olan nokta, kimlik olgusunun kendisinden ziyade, "kimlik sorunu" ya da "kimlik krizi"nin hangi koşullarda gündeme geldiğidir. Bu mesele, özellikle modernleşme süreciyle birlikte belirginleşmiş ve bireylerin toplumsal yapılarla ilişkisini yeniden tanımlayan bir tartışma alanı hâline gelmiştir (Şimşek, 2002, s. 31).

Kimlik, bireyin "Ben kimim?" sorusuna verdiği yanıtı ifade etmenin ötesinde, aynı zamanda toplumsal çevresi tarafından nasıl konumlandırıldığıyla da yakından ilişkilidir. Böylece kimlik, yalnızca bireysel bir özdeşleşme alanı değil, aynı zamanda toplumsal tanınma süreçlerinin de belirleyici unsuru hâline gelir. Hem bireysel hem de kolektif boyutları içeren kimlik, aidiyet ve farklılık ekseninde şekillenen; değişime, dönüşüme ve etkileşime sürekli açık olan dinamik bir yapıdır. Bu noktada, modernleşme süreciyle birlikte tartışmaya açılan "kimlik krizi" olgusunun da gösterdiği üzere, kimlik güncel sosyal bilimler

literatüründe sabit ve özsel bir kategori olarak değil; tarihsel, kültürel ve toplumsal bağlamlarda yeniden inşa edilen bir oluşum olarak ele alınmaktadır (Dalbay, 2018, s. 174).

Kimlik kavramının sabit bir yapı olmadığını ortaya koyan bu yaklaşım, bireyin toplumsal bağlamda sürekli yeniden konumlandığını da gösterir. Nitekim birey, kültürel normlar, tarihsel süreçler ve kişisel deneyimlerin etkileşimiyle kimliğini inşa eder ve dönüştürür. Bu nedenle kimlik, özsel ve değişmez bir varlık değil; süreklilik arz eden bir inşa ve temsil sürecidir. Modern düşünceyle birlikte benlik ve kimlik tartışmaları, psikoloji, felsefe ve sosyoloji gibi disiplinlerde yoğunlaşmış; bununla birlikte sanat ve medya alanlarına da taşınmıştır. Özellikle sinema, bu tartışmaların hem kuramsal zeminde üretildiği hem de estetik düzeyde somutlaştırıldığı güçlü bir anlatı alanı olarak öne çıkmaktadır.

Bu çalışma, bireysel kimlik inşasını Christopher Nolan'ın 2000 yapımı *Memento* filmi bağlamında çözümlemeyi amaçlamaktadır. Film, kısa süreli hafıza kaybı yaşayan başkarakter Leonard'ın, geçmişini hatırlama ve kimliğini koruma çabası etrafında biçimlenmektedir. Leonard'ın yaşadığı zihinsel kopuşlar, seyirciyi yalnızca olay örgüsüne tanık eden pasif bir konumda bırakmaz; aynı zamanda benliğin parçalanmışlığını deneyimlemeye davet eder. Böylelikle film, kimlik ve hafıza arasındaki ilişkinin hem bireysel hem de felsefi boyutlarını sorgulayan bir zemine dönüşür.

Nolan'ın doğrusal olmayan anlatı yapısı, yalnızca karakterin yaşadığı psikolojik karmaşayı yansıtmakla kalmaz; aynı zamanda hafıza, benlik ve kimlik arasındaki bağı tartışmaya açar. Bu noktada çalışma, John Locke'un kişisel kimlik kuramını temel alarak, bireysel kimliğin hafıza aracılığıyla nasıl inşa edildiğini incelemeyi hedeflemektedir. Locke'a göre bireyin kimliği, biyolojik ya da bedensel süreklilikten ziyade, zihinsel süreklilik özellikle de hafızanın devamlılığı ile belirlenmektedir.

Bu kuramsal perspektiften hareketle, *Memento* filminde hafızanın kaybı, öznenin kimlik inşasında belirleyici bir kırılma yaratar. Leonard, belleğinde tutamadığı fikirleri, anıları ve deneyimleri sembollere dönüştürerek dış hafıza araçlarına aktarır; dövmeler, notlar ve fotoğraflar aracılığıyla kendisine sürekli yeniden kurguladığı bir kimlik ve gerçeklik zemini inşa etmeye çabalar. Bu durum, kimliğin kalıcı ve sabit bir özden ziyade, dışsal kayıtlarla sürekli yeniden üretilen ve değişkenlik taşıyan bir yapıya sahip olduğunu açığa çıkarır. (Öztürk, 2022, s. 160). Böylelikle film, bireysel kimliğin sabit bir özden ibaret olmadığını; aksine anlatılar, hatıralar ve bilişsel kurgular yoluyla şekillenen dinamik bir yapı olduğunu gösteren önemli bir sinemasal örnek olarak öne çıkar.

1. John Locke'un Kişisel Kimlik Kuramı ve Hafıza Temelli Benlik Anlayışı

Kişisel kimlik tartışmalarında modern felsefenin en etkili yaklaşımlarından biri, John Locke'un geliştirdiği hafıza temelli benlik anlayışıdır. Bu teori, genellikle “psikolojik kriter” yaptığı vurgu nedeniyle zihinsel ardıllık teorisi olarak değerlendirilir. Buna göre kişisel kimlik, beden ya da ruhun sürekliliğinden ziyade, bireyin bilinçli olarak hatırlayabildiği deneyimlere dayalıdır (Afroza N. , 2023, s. 1-2).

Bu çerçevede Locke, kimliği zaman içinde değişmeyen özsel bir varlık olarak değil; geçmiş deneyimlerin bilinç aracılığıyla birbirine bağlanmasıyla oluşan zihinsel süreklilik temelinde tanımlar. Ona göre bir bireyin “aynı kişi” olarak kalabilmesi, geçmişte yaşadığı olayları hafızasında bilinçli bir şekilde yeniden kurabilmesine bağlıdır. Dolayısıyla, hafızada meydana gelen kopmalar bireyin kendilik bilincinde ciddi kırılmalara yol açar ve kişisel kimliğin yeniden inşasını zorunlu kılar (Locke, 1992, s. 209).

Locke'un hafıza temelli kişisel kimlik yaklaşımı, yalnızca belleğin sürekliliğini değil, aynı zamanda “insan” ile “kişi” kavramları arasındaki ayrımı da gündeme taşır. Bu noktada, kişisel kimlik tartışmaları bireyin biyolojik varlığından öte, bilinç düzlemine yönelir. İnsan ile kişi arasındaki fark, özünde “bilinç” ten kaynaklanır. Locke'ın insan ve kişi tanımları doğrultusunda, her zaman aynı insan olmak mümkünken, aynı kişi olmak her zaman mümkün değildir. Başka bir deyişle, geçmişte olduğumuz kişi ile şimdi olduğumuz ya da gelecekte olacağımız kişi birbirinden farklı olabilir.

Bu şaşırtıcı düşünce, Locke'ın “kendilik”, “bilinç” ve “hafıza” hakkındaki görüşlerinin doğal bir sonucudur. Ona göre kişiyi zaman içinde aynı kılan unsur, bedensel ya da ruhsal bir öz değil, bilincin sürekliliğidir. Burada belirleyici olan, bireyin “kendi”sinin farkında olmasıdır (Çıvgın, 2019, s. 379).

Locke'un bilinç ve hafıza üzerinden temellendirdiği yaklaşım, kişisel kimliğin zamansal boyutunu anlamada önemli bir çıkış noktası sunmaktadır. Bu bağlamda, kişisel kimliğin algılanışında genel olarak bir süreklilik ve tutarlılık hâlinin baskın olduğu görülür. Zaman içerisinde yaşanan değişimler çoğunlukla çevresel veya ikincil nitelikte değerlendirilmekte; esas olan bireyin kendisiyle olan özdeşliğini korumasıdır. Böylelikle kimlik, zamana yayılan bir tür oto-korelasyon biçiminde, bireyin kendini “aynı kişi” olarak deneyimlemesine imkân tanıyan özdeşlik duygusunu ifade eder (Bilgin, 2007, s. 216).

John Locke'un kişisel kimlik anlayışına göre kimlik, fiziksel varlığın ya da ruhun sürekliliğinden ziyade zihinsel süreklilik temelinde açıklanmalıdır. Locke, bireyin aynı kişi olarak kabul edilebilmesini, geçmişte gerçekleştirdiği eylemleri bilinçli olarak hatırlamasına bağlar. Bu noktada hafıza yalnızca geçmişi hatırlama işlevi değil, aynı zamanda benliğin devamlılığını güvence altına alan temel bir unsur olarak ortaya çıkar. Dolayısıyla bir birey geçmişteki bir deneyimini hatırlamıyorsa, o deneyimi yaşayan kişiyle özdeş kabul edilemez. Bu yaklaşım, kişisel kimliği zamana yayılan bir biyolojik ya da metafizik mutlak bir ilkeye değil, anıların bilinç düzeyinde var olmasına dayandırır. Bu bağlamda hafızanın kaybı, bireyin benlik bilincinde zedelenmeye yol açar ve kişisel kimliğin sürekliliğini tehdit eder (Locke, 1992, s. 216-217).

Memento filminde Leonard karakterinin yaşadığı hafıza kaybı, Locke'un kişisel kimlik kuramına doğrudan karşılık gelen bir örnek sunmaktadır. Geçmişiyle bağını büyük ölçüde yitiren Leonard, her günü yeniden inşa etmek zorunda kalmakta; kişisel kimliğini ise bedenine kazıdığı notlar, dövmeler ve fotoğraflar aracılığıyla dışsal biçimde üretmektedir. Bu bağlamda hafıza, yalnızca bireysel deneyimlerin depolandığı bir alan değil, aynı zamanda kimliğin sürekliliğini güvence altına alan temel unsur olarak görünür. Ancak Leonard'ın hafızasını bilinçli ya da bilinçsiz biçimde manipüle etmesi, kimliğin inşa sürecinin ne denli kırılgan, parçalı ve anlatıya bağımlı olduğunu açığa çıkarmaktadır.

Locke'un teorisi doğrultusunda Leonard'ın benliğinin yapı taşları, içsel bir süreklilikten ziyade dışsal işaretlere ve yeniden kurgulanan anlatılara dayanır. Bu durum, hafıza kaybının yalnızca bireysel bir kriz değil, aynı zamanda kimliğin devamlılığını tehdit eden ve onu sürekli yeniden inşa etmeye zorlayan bir süreç olduğunu göstermektedir. Böylece film, kimlik ve hafıza arasındaki ilişkinin yalnızca felsefi boyutta değil, aynı zamanda estetik ve anlatımsal düzeylerde de temsil edildiği güçlü bir sinemasal örnek olarak öne çıkmaktadır.

Bu kuramsal çerçeve, filmin çözümlemesinde hem anlatının yapısal olarak nasıl kurulduğunu hem de karakterin kimlik deneyimini nasıl yaşadığını anlamak açısından

önemli bir zemin sunar. Böylece hafıza ile kimlik arasındaki ilişkinin sadece felsefi değil, aynı zamanda estetik ve anlatımsal düzeyde de nasıl temsil edildiği tartışmaya açılmaktadır.

2. Christopher Nolan'ın Yönetmenlik Perspektifi ve Anlatının Yapıbozumu: Sinemasal Dil Üzerine Bir Değerlendirme

Sinema anlatısının açıklanmasında anlatısal aşamalar bağlamında zaman ve uzam ilişkisinin farklı biçimlerde değerlendirilmesi mümkündür. Çalışmaya konu olan Christopher Nolan, klasik anlatı sinemasının yapılarını kullanırken bu yapıları özgün bir biçimde dönüştüren bir yönetmen olarak öne çıkmaktadır. Nolan, görüntü, ses ve çapraz kesmeler aracılığıyla kurgunun temposunu belirler; böylece anlatının 'dönüm noktalarında farklı bir ritim yaratır. Nitekim Demir'in (2019, s. 571) de ifade ettiği gibi, Nolan klasik anlatı tekniklerinden yararlanırken bu teknikleri kendi biçimi doğrultusunda yeniden işler. Bu yaklaşım filmlerinde zamanın sinematik temsiliyi öyküyü derinleştirmek üzere yeniden biçimlendirmesiyle somutlaşır.

Christopher Nolan, 1970 yılında Londra'da dünyaya gelmiştir. Hem İngiliz hem de Amerikalı kimliğiyle, sinema kariyerine iki kültür arasında şekillenen özgün bir perspektifle başlamıştır. University College London'da İngiliz edebiyatı eğitimi aldığı yıllarda sinema pratiğiyle tanışmış, burada çektiği kısa filmlerle yönetmenlik yolunda ilk deneyimlerini edinmiştir. Bu dönemdeki üretimleri, yalnızca teknik bir öğrenme süreci değil, aynı zamanda Nolan'ın ilerleyen yıllarda kuracağı sinemasal evrenin ilk izlerini taşıyan estetik ve tematik bir laboratuvar işlevi görmüştür. Yönetmen, bağımsız yapım *Following* (1998) ile dikkat çekmiş; ancak esas çıkışını hafıza ve kimlik temalarını merkezine alan *Memento* (2000) ile yaparak hem biçimsel hem de tematik tercihlerinin temelini atmıştır.

Nolan sineması, geleneksel anlatı kalıplarını zorlayan kurgusal yapıları ve zaman algısına yönelik deneysel yaklaşımlarıyla öne çıkar. Onun filmografisinde özellikle bellek, kimlik, gerçeklik ve zaman gibi felsefi temalar belirleyici bir yer tutar. Nolan, hikâyeyi yalnızca aktarmakla kalmaz; izleyiciyi anlatının inşasına doğrudan dâhil eden bir sinema dili kurar. Bu yaklaşım, klasik neden-sonuç ilişkisine dayalı lineer anlatının dışına çıkmayı ve izleyicinin anlatıya aktif bir şekilde katılımını hedefler.

Anlatının yapıbozumu Nolan'ın estetik tercihleri arasında merkezi bir yer işgal eder. *Memento* (2000), *Inception* (2010), *Interstellar* (2014) ve *Tenet* (2020) gibi filmlerinde zaman çizgisi tekil bir doğrultuda işlemez; aksine iç içe geçmiş, parçalanmış ve çoğu zaman tersine çevrilmiş yapılar aracılığıyla seyirciye sunulur (Çalikkocaoğlu, 2023, s. 1-3;15-17;35-43). Bu anlatı biçimi, yalnızca kurgunun yapısal özelliklerini değil, aynı zamanda karakterlerin bilinç akışını, hatırlama biçimlerini ve bilişsel süreçlerini görünür kılar. Nolan, bu temsili sinemanın teknik olanaklarını yaratıcı biçimde kullanarak gerçekleştirir.

Teknik açıdan değerlendirildiğinde, Nolan'ın sinema dili gerçekçilik arayışıyla öne çıkar. Yönetmen, bilgisayar üretilmiş imgeleme (CGI) kullanımını sınırlı tutarak, mümkün olduğunca pratik ve fiziksel efektlerden yararlanmayı tercih eder. Bu yaklaşım, anlatıdaki gerçeklik duygusunu güçlendirirken izleyici ile sahne arasında daha organik bir bağ kurulmasına olanak tanır. Ayrıca görüntü yönetimi, ses tasarımı ve müzik kullanımı da Nolan sinemasında özel bir işlev üstlenir. Hans Zimmer ile gerçekleştirdiği uzun soluklu işbirliği, özellikle *Inception* ve *Interstellar* filmlerinde anlatının hem duygusal yoğunluğunu hem de bilişsel derinliğini artıran önemli bir unsur olmuştur.

Sonuç olarak Christopher Nolan, yalnızca teknik becerileriyle değil; aynı zamanda anlatının doğasına, zamanın işleyişine ve kimliğin inşasına dair felsefi sorulara yönelmesiyle

çağdaş sinema içinde özgün bir konum elde etmiştir. Onun yapıbozumcu yaklaşımı, *Memento* örneğinde olduğu gibi, bireysel kimlik ve hafıza üzerine düşünmeyi teşvik eden güçlü bir sinemasal form üretmektedir. Bu nedenle Nolan sineması, hem anlatısal hem de estetik boyutlarıyla felsefi tartışmaları sinema dili üzerinden yeniden kurgulayan önemli bir deney alanı olarak değerlendirilebilir.

3. Memento (2000) Filmi Bağlamında Hafıza, Zaman ve Anlatı Yapısı

Memento, İngiliz yönetmen Christopher Nolan tarafından çekilmiş ve senaryosu yine Nolan tarafından, kardeşi Jonathan Nolan'ın kısa hikâyesi *Memento Mori*'den esinlenerek kaleme alınmış bir psikolojik gerilim filmidir. 2000 yılında gösterime giren yapım, özgün anlatı yapısı ve hafıza temasıyla yalnızca sinema eleştirmenlerinin değil, akademik çevrelerin de ilgisini çekmiş; hafıza, kimlik ve anlatı arasındaki ilişkileri tartışmaya açan bir sinemasal deney olarak öne çıkmıştır.

Filmin merkezinde, karısının öldürülmesinden sonra kısa süreli hafıza kaybı (*anterograd amnezi*) yaşayan Leonard Shelby karakteri bulunmaktadır. Leonard, eşini öldüren kişiyi bulmak amacıyla intikam yolculuğuna çıkar; ancak yeni bilgileri uzun süreli belleğe aktaramadığı için bu yolculuk giderek karmaşık ve kırılgan bir hâl alır. Belleğini dışsal araçlarla ikame etmeye çalışan Leonard, vücuduna dövmele yaptırarak ve Polaroid fotoğraflar kullanarak ipuçlarını bir araya getirmeye çalışır. Bu durum, hafızanın yalnızca bireysel deneyimlerin değil, aynı zamanda kimliğin sürekliliğinin de garantörü olduğunu gösteren önemli bir dramatik yapı kurar.

Filmin en dikkat çekici yönlerinden biri, anlatı yapısındaki yenilikçi kurgusal tercihlerdir. Nolan, iki farklı zaman dizisini paralel olarak işler: renkli sahneler ters kronolojik bir akışla geriye doğru ilerlerken, siyah-beyaz sahneler doğrusal kronolojik bir çizgide seyirciye sunulur. Bu çifte anlatı düzeni, yalnızca öykünün karmaşıklığını artırmakla kalmaz; izleyiciyi Leonard'ın zihinsel dağınıklığını bizzat deneyimlemeye davet eder. Böylelikle film, anlatı yapısını doğrudan karakterin bilişsel süreçleriyle bütünleştirir ve seyirciyi yalnızca olay örgüsüne değil, aynı zamanda hafıza kaybının doğasına ilişkin bir sorgulamaya da dahil eder.

Leonard'ın vücuduna kazıdığı dövmele ve kullandığı Polaroid fotoğraflar, filmin hafıza–gerçeklik ilişkisini görünür kılan en önemli unsurlardır. Dövmeler, geçmişe dair değişmez bilgiler gibi sunulsa da aslında seçici ve yönlendirilmiş bir belleğin ürünüdür. “John G. my wife's killer” (John G., eşimin katili) dövmesi bunun en çarpıcı örneğidir. Bu ifade, Leonard'ın intikam arayışının merkezinde yer almakla birlikte, belleğin ne kadar kolay yanıltılabileceğini de ortaya koyar. Polaroid fotoğraflar ve üzerlerine düşülen notlar ise onun dünyayı anlamlandırma çabasını yansıtır; ancak bu kayıtların da manipülasyona açık olması, hafızanın güvenilirliğini sürekli sorgular.

Natalie ile geçen sahneler, hafızanın toplumsal ilişkilerdeki işlevine işaret eder. Natalie, Leonard'ın hafıza kaybını kendi çıkarları için kullanır ve onun kırılganlığını avantaja çevirir. Özellikle Natalie'nin ağır sözler söyledikten sonra dışarı çıkıp tekrar geldiğinde tüm söylediklerinin Leonard'ın zihninden silinmiş olması, belleğin toplumsal güven ve süreklilik açısından ne kadar belirleyici olduğunu göstermektedir. Bu durum, kimliğin yalnızca bireysel değil, başkalarıyla kurulan ilişkiler aracılığıyla da şekillendiğini ortaya koyar.

Leonard'ın Teddy ile karşı karşıya geldiği sahne ise filmin temel tartışmasını en açık biçimde görünür kılar. Tersine kurgulanmış anlatı içinde açığa çıkan bu yüzleşme, geçmişin ve gerçeğin sürekli yeniden yazıldığını vurgular. Teddy'nin, Leonard'ın intikam arayışının aslında bitmeyen bir döngüye dönüştüğünü söylemesi, hafızanın yalnızca bir kayıt değil, aynı zamanda kurgusal ve inşa edici bir süreç olduğunu ortaya koyar. Bu sahneyle birlikte izleyici, anlatının parçalı yapısını Leonard'ın bilinçli seçimleri bağlamında yeniden düşünmeye davet edilir. Dolayısıyla, bu yüzleşme yalnızca Leonard'ın kişisel hikâyesini değil, filmin bütünüyle ördüğü hafıza ve gerçeklik gerilimini görünür kılarak hem kuramsal çözümlemelere hem de estetik ve felsefi tartışmalara zemin hazırlar.

Sonuç olarak *Memento*, hafıza, kimlik, gerçeklik ve intikam gibi temaları işleyerek modern sinemanın en özgün ve tartışmalı yapıtlarından biri hâline gelmiştir (Nolan, 2000). Filmin kurgusal tercihleri, yalnızca tematik düzeyde değil, aynı zamanda izleyicinin algısal ve bilişsel deneyiminde de belirleyici rol oynamaktadır. Bu noktada özellikle zaman örgüsünün yapısal işleyişi ile hafızanın sinematografik temsili arasındaki ilişkinin irdelenmesi, filmin estetik ve felsefi derinliğini anlamak açısından kritik bir önem taşımaktadır.

3.1. Anlatı Zamanı ve Bilişsel Zemin: *Memento* 'da Hafızanın Sinematografik Temsili

Memento, klasik sinema anlatısının doğrusal (lineer) zaman yapısını tersine çeviren alışılmadık bir kurguyla ilerler. Bu kurgu, seyircinin zamanı parçalı, kesintili ve belirsiz bir şekilde deneyimlemesini sağlar. Böylelikle anlatı, yalnızca estetik bir deneyim yaratmakla kalmaz; aynı zamanda başkarakter Leonard'ın zihinsel durumunu, kısa süreli hafıza kaybının yol açtığı kopuklukları ve benlik kaymasını doğrudan temsil eder.

Leonard, karısının öldürülmesinden sonra kısa süreli hafıza kaybı (anterograd amnezi) olarak bilinen, yeni anılar oluşturmama durumu yaşamaktadır. Hatırlayabildiği son olay, eşine yapılan saldırıdır. Bundan sonraki hayatında yaşadığı her deneyim, birkaç dakika içinde belleğinden silinmekte; bu nedenle Leonard, notlar, polaroid fotoğraflar ve dövmelemler gibi dışsal hafıza araçlarına başvurarak kendi “gerçekliğini” yeniden inşa etmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla filmde doğrusal bir zaman çizgisinin bulunmaması, Leonard'ın zihinsel dağınıklığını seyirciye aktarırken; karakterin kimliğini de sürekli olarak geçici ve dışsal veriler aracılığıyla kurmak zorunda oluşunu açığa çıkarır. Bu durum, kimliğin hiçbir zaman tam anlamıyla tamamlanamayan, kırılgan ve parçalı bir inşa süreci olduğunu göstermektedir.

Bu noktada anlatının zamansal işleyişini anlamak açısından “tekrar” kavramı kritik bir önem taşır. Gargett'e (2002, s. 2) göre, algıyı sabitlemeye yönelik girişimler sürekli yeni çağrışımlar tarafından kesintiye uğrar ve bu istikrarsızlık içinde tekrar yalnızca geçici bir düzen sağlar. Tekrar, aynı şeyin basitçe yinelenmesi değil, her defasında farklı bir bağlamda yeniden üretilmesidir. Bu nedenle geçmişe yönelen anılar ile geleceğe uzanan beklentiler hiçbir zaman tam olarak çakışmaz. Böylece tekrar, süreyle doğrudan ilişki kurar; zamanın görünür hale geldiği bir düzlem yaratır. *Memento* 'da bu tekrar yapısı hem düzen kuran hem de düzeni bozan ikili işleviyle anlatının anarşik doğasına katkıda bulunur. Bu durum, izleyiciyi de parçalanmış zaman deneyimine dahil ederek hafızanın kırılganlığını somut bir şekilde hissettirmektedir.

Bu anlatı biçimi, yalnızca karakterin bilişsel durumunu temsil etmekle kalmaz; aynı zamanda seyircinin Leonard ile kurduğu özdeşliği de yeniden tanımlar. İzleyici, geleneksel

anlatıda olduğu gibi olayların nasıl sonuçlanacağını değil, tersine, nedenlerini ve bağlamını merak ederek izler. Böylece her sahne, bir sonucun değil, önceki bir nedenin açıklaması olarak işlev görür. Bu ters kurgu yapısı, seyircinin de Leonard gibi geçmişini sürekli yeniden kurmasına, parçaları zihinsel olarak birleştirmesine ve böylelikle anlatının aktif bir öznesi hâline gelmesine yol açar. Nolan, bu yöntemle seyirciyi pasif bir izleyici konumundan çıkararak, hafıza aracılığıyla kimlik inşa etme sürecine dahil eder.

Bu kurgu stratejisi, John Locke'un kişisel kimlik kuramıyla doğrudan ilişkilendirilebilir. Locke'a göre kimlik, geçmişin bilinçli hatırlanmasıyla kurulur; kişinin kendisini aynı kişi olarak deneyimleyebilmesi, hafızasının sürekliliğiyle mümkündür. Ancak Leonard, geçmişini bilinçli bir bağ kuramadığı için kimliği sabit bir bütünlük taşımaz; her seferinde dışsal işaretler, notlar ve yeni kurgular aracılığıyla yeniden inşa edilen, kırılmalı ve parçalı bir yapıya dönüşür (Locke, 1992). Dolayısıyla film, Locke'un teorisini somut bir görsel anlatıya dönüştürerek, hafıza ve kimlik arasındaki ilişkinin ne denli kırılmalı ve problemli olabileceğini sinemasal düzlemde tartışmaya açar.

Filmde zaman ve hafıza arasındaki kopukluk, yalnızca karakterin kişisel sürekliliğini değil, aynı zamanda gerçeklikle kurduğu bağı da derinden sarsar. Leonard'ın dışsal hafıza sistemleri yani polaroid fotoğraflar, yazılı notlar ve bedenine kazıdığı dövmele başlangıçta hafızayı telafi eden araçlar olarak işlev görse de zaman içinde doğruluklarını ve güvenilirliklerini yitirmeye başlar. Zihinsel sürekliliğin yokluğunda bu araçlara duyduğu mutlak güven, Leonard'ı kimliğini yanılsamalar ve eksik bağlamlar üzerine inşa etmeye iter. Bu durum, kimliğin yalnızca hatırlama eylemiyle değil, aynı zamanda hatırlananın doğruluğu, bağlamsallığı ve bütünlüğü ile de doğrudan ilişkili olduğunu ortaya koyar. Nitekim Leonard'ın intikam arayışı, hafızasının manipülasyona açıklığı nedeniyle giderek bir öz kandırma sürecine dönüşür. Kendi gerçekliğini seçilmiş fragmanlar üzerinden kurar ve kimliğini hakikatten ziyade kurgusal bir anlatıya yaslayarak sürdürür. Bu da kimliğin ne kadar öznel, seçici ve yeniden üretilebilir bir yapı olduğunu gözler önüne serer.

Bu yapının sinemasal anlatı açısından önemli bir sonucu da seyircinin deneyiminde ortaya çıkar. Film, izleyiciyi de parçalanmış bilgiye maruz bırakarak Leonard'ın yaşadığı "epizodik hafıza" deneyimine ortak eder. Seyirci, geçmişin bütünsel bilgisine sahip olmadan olayları anlamlandırmaya çalışır; dolayısıyla anlatı, yalnızca öyküyü taşıyan bir araç değil, aynı zamanda filmin tematik tartışmasını somutlaştıran bir temsil biçimi hâline gelir. *Memento*, bu yönüyle sinemada anlatı yapısının yalnızca biçimsel değil, aynı zamanda içeriksel ve felsefi bir işlev kazandığı ender örneklerden biri olarak öne çıkar. Bu çerçevede filmin sunduğu parçalanmış hafıza deneyimi, doğrudan karakterin kimlik inşasına yansır ve Leonard'ın benlik kurgusunun nasıl oluştuğunu tartışmaya açar.

3.2.Kayıp Hafıza, Kurmaca Kimlik: Memento' da Leonard'ın Benlik Kurgusu

Memento, bireysel kimliğin sürekliliğini ve benlik bilincini hafıza üzerinden tartışmaya açarken, bu temayı en somut biçimde Leonard Shelby karakteri üzerinden görünür kılar. Filmde Leonard, hafızasındaki kopukluklar nedeniyle geçmişle doğrudan bir bilinçsel bağ kuramayan, bu yüzden de kimliğini sürekli yeniden üretmek zorunda kalan bir figür olarak karşımıza çıkar. Kısa süreli hafıza kaybı, onun benlik deneyimini yalnızca şimdiki anın sınırlarına hapseder. Bu nedenle Leonard, kimliğini "şimdi" ye sabitlemek için notlar, dövmele ve Polaroid fotoğraflar gibi dışsal hafıza araçlarına başvurur.

Bu araçlar, bir yandan Leonard'a "gerçekliği" hatırlatan ve yön tayin etmesine yardımcı olan kılavuzlar işlevi görürken, diğer yandan da kimliğinin devamlılığını yapay bir şekilde sürdürmeye çalışır. Ancak hafızasının süresizliği, yalnızca bilgi akışında kesintilere

yol açmaz; aynı zamanda Leonard’ın benlik duygusunu da parçalı, kırılğan ve sürekli yeniden kurgulanmak zorunda olan bir yapıya dönüştürür.

Leonard’ın hafızasındaki süreksizlik, benlik duygusunu parçalı ve kırılğan bir hâle getirirken, bu durum felsefî açıdan da önemli bir tartışmayı gündeme taşır. John Locke’un kişisel kimlik kuramına göre bir kişinin kimliği, bedensel süreklilikten ziyade bilinçli hafıza sürekliliğiyle tanımlanır; yani bireyin geçmiş deneyimlerini hatırlaması ve bu deneyimlerle bir bilinç bağı kurabilmesi kimliğin temelini oluşturur (Locke, 1992). Bu perspektiften bakıldığında Leonard’ın kimliği, ciddi bir açmazın içerisinde. Çünkü Leonard, geçmişini doğrudan hatırlayamamakta; yalnızca yazılı notlar, Polaroid fotoğraflar ve dövmeleler aracılığıyla hatırlamaya çalıştığı parçaları bir araya getirmektedir. Bu parçalı yapı, onun kendi geçmişine dair öznel bir anlatı kurmasına neden olur. Ne var ki bu anlatı kimi zaman gerçekliğe dayalı olmaktan çıkarak, yalnızca Leonard’ın “inanmayı tercih ettiği” bir kurguya dönüşür.

Leonard’ın karısının katilini bulma motivasyonu, yüzeyde adalet arayışı gibi görünse de özünde onun kimliğini sabitleme ve varlığını anlamlandırma çabasıdır. Locke’un kimlik kuramı çerçevesinde düşünüldüğünde, hafızadaki kopuklukların benlik duygusunu tehdit ettiği noktada “intikam” arzusu, Leonard için bir tür yapay süreklilik kaynağına dönüşür. Karakterin bu duyguyu bir tutunma noktası olarak görmesi, aslında geçmişine dair oluşan boşluğu doldurma girişimi şeklinde okunabilir. Ancak film boyunca açığa çıkan bilgiler, Leonard’ın bu boşluğu hakikatin izleriyle değil, tekrar eden bir intikam döngüsüyle doldurduğunu gösterir. Böylelikle kimliği, sabit ve tutarlı bir yapıdan ziyade, belirsizlik, seçici hatırlama ve kendini aldatma üzerine inşa edilen kırılğan bir kurguya dönüşmektedir.

Nitekim Leonard’ın hafıza notlarını kendi çıkarlarına göre manipüle etmesi, John Locke’un kimlik kuramıyla doğrudan çelişen bir duruma işaret eder. Locke’un yaklaşımında bilinçli hafıza sürekliliği kimliğin temel koşulu kabul edilirken, Leonard geçmişini sahici bir şekilde hatırlamak yerine, kendisi için yeniden kurgulayarak yapay bir süreklilik yaratır (Locke, 1992). Bu noktada özellikle Teddy karakterinin kimliği ve Leonard’ın geçmişine dair aktardığı bilgiler, Leonard tarafından bastırılır ve göz ardı edilir. Böylece intikam döngüsü devam eder ve kimlik, hakikat üzerine değil, seçici unutma ve yeniden kurgulama üzerine inşa edilir. Bu durum, bireyin hatırlamayı seçtikleriyle unutmayı tercih ettiklerinin birbirinden bağımsız olamayacağını; seçiciliğin kimlik inşasında belirleyici bir rol oynadığını açık biçimde ortaya koyar.

Leonard’ın hafızası dışsallaştıkça, kimliği de parçalanarak bedenine ve çevresine yayılır. Dövmeleri, yalnızca bilgi taşıyan işaretler olmanın ötesinde, geçmişin hatırlanabilirliğini doğrudan beden üzerine kazır. Böylece bellek, bedenselleşerek kimliğin içsellikten çıkıp maddi bir zemine taşındığını gösterir. Ancak bu dışsallaşma, kalıcılıktan çok tekrar üretilebilirliği temsil eder: Leonard her defasında aynı yolu yürür, benzer hataları tekrar eder ve böylece kimliği, döngüsel ve kırılğan bir yapıya dönüşür.

Bu bağlamda *Memento*, bireysel kimliğin sürekliliğini sorgulayan, hafıza ile benlik arasındaki ilişkinin kırılğanlığını açığa çıkaran güçlü bir anlatı örneği sunar. Leonard’ın kimlik arayışı, hafızanın yalnızca geçmişi hatırlamakla sınırlı olmadığını; aynı zamanda geçmişi yapılandırmak, yeniden anlamlandırmak ve öznel bir bütünlüğe dönüştürmek olduğunu gösterir. Bu yapılandırma süreci, çoğu kez nesnel hakikatten ziyade öznel gerçeklikler ve psikolojik ihtiyaçlar temelinde ilerler. Dolayısıyla Leonard’ın kimliği, kaybolmuş bir geçmişin yeniden kazanılmasından çok, seçilmiş bir geleceğin kurgulanması üzerinden şekillenir.

Sonuç olarak *Memento*, hafıza, kimlik ve benlik arasındaki ilişkinin kırılgan doğasını ortaya koyarken, izleyiciye yalnızca bir anlatı deneyimi değil, aynı zamanda felsefi bir sorgulama zemini de sunar. Leonard'ın parçalı hafızası üzerinden kurgulanan bu yapı, kişisel kimliğin sürekliliğinin ne kadar kırılgan, seçici ve yeniden üretilebilir olduğunu açığa çıkarır. Film, Locke'un kimlik kuramı başta olmak üzere hafıza merkezli felsefi tartışmalarla doğrudan kesişen bir örnek teşkil eder. Bununla birlikte, sinemanın yalnızca teorik bir tartışma alanı değil; aynı zamanda estetik, etik ve bilişsel boyutlarıyla kimlik inşasının yeniden düşünülmesine katkı sağlayan bir araç olduğunu da kanıtlar. Buradan hareketle, çalışmanın sonuç ve tartışma bölümünde *Memento'nun* sunduğu bu çok katmanlı yapının hem felsefi hem de sinemasal düzlemde hangi açılımlara yol açtığı ele alınacaktır.

Sonuç ve Tartışma

Christopher Nolan'ın *Memento* (2000) filmi, bireysel kimlik, hafıza ve anlatı arasındaki çok katmanlı ilişkiyi sinemasal bir düzlemde tartışmaya açan çarpıcı bir örnek olarak değerlendirilebilir. Bu çalışmada ele alınan çözümlemeler, filmin yalnızca estetik bir yenilik sunmadığını; aynı zamanda kimliğin nasıl oluştuğu, sürdürüldüğü ve yeniden kurgulandığına dair derin felsefi soruları gündeme getirdiğini göstermektedir. Özellikle John Locke'un kişisel kimlik kuramı temel alınarak yapılan değerlendirmeler, kimliğin sürekliliğinin yalnızca hafızanın varlığıyla değil, aynı zamanda hafızanın nasıl işlediği, nasıl kurgulandığı ve anlatıya nasıl dönüştürüldüğüyle yakından ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Locke'un kimliği belleğin sürekliliğiyle tanımlayan yaklaşımı, filmdeki başkarakter Leonard Shelby'nin yaşadığı “anterograd amnezi” (yeni anı oluşturmama durumu) üzerinden sınanmaktadır. Leonard'ın geçmişine dair tutarlı bir bütünlük kuramaması, onu dışsal araçlara yani fotoğraflar, notlar ve dövmeler vb. materyallere dayanarak kimliğini yeniden inşa etmeye zorlamaktadır. Ancak bu araçların doğruluğu her zaman güvenilir değildir. Leonard, hafızasının boşluklarını dışsal verilerle doldururken, aslında kendi kimliğini seçici, parçalı ve kurmaca bir anlatı üzerine kurar. Bu durum, bireysel kimliğin kırılganlığını ve süreksizliğini açığa çıkarır.

Filmin ters kronolojik anlatı yapısı da bu kırılganlığı doğrudan seyirciye hissettiren bir araçtır. Siyah-beyaz sahnelerin kronolojik, renkli sahnelerin ise geriye doğru ilerlemesi, seyircinin Leonard'ın zihinsel parçalanmışlığını deneyimlemesine olanak tanır. Böylece anlatı yalnızca bir olay örgüsü aktarmanın ötesine geçerek, kimliğin inşa sürecinin sinemasal bir simülasyonu hâline gelir. İzleyici, film boyunca olayların sonucunu değil nedenlerini anlamaya çalışır; bu da izleyiciyi Leonard'ın öznel deneyimiyle özdeşleşmeye zorlar. Sonuçta anlatı yapısı, kimlik inşasının yalnızca felsefi değil, bilişsel ve estetik bir süreç olduğunu görünür kılar.

Leonard'ın kimlik arayışındaki en kritik boyutlardan biri, hafızanın doğruluk ilkesinden çok işlevsellik üzerinden çalışmasıdır. Karakter, geçmişine dair boşlukları, kendisine kimlik kazandıracak bir intikam hikâyesiyle doldurur. Ancak bu intikam döngüsü, gerçekliği yansıtmaktan ziyade kendi kimliğini sabitleme çabasına hizmet eder. Bu açıdan film, kimliğin yalnızca hatırlananlarla değil, aynı zamanda unutilananlarla ve bastırılanlarla da kurulduğunu göstermektedir. Leonard'ın Teddy karakteriyle ilgili gerçekleri bastırması, hatırlamanın seçici doğasını ve kimlik inşasında öznel anlatının rolünü vurgular.

Bu bağlamda *Memento*, bireysel kimliğin sürekliliğini sorgulayan, hafıza ile benlik arasındaki ilişkinin kırılmasını açığa çıkaran bir anlatı örneği olarak değerlendirilebilir. Hafıza kaybının yalnızca bireysel bir sorun değil, aynı zamanda kimliğin varlığını tehdit eden ontolojik bir kırılma olduğu filmde açıkça görülür. Leonard'ın dışsal hafıza araçlarına başvurması, belleğin bedenselleşmesi ve kimliğin dışsallaşması sürecini gösterirken, aynı zamanda kimliğin tekrar üretilebilirliğini de ortaya koyar. Bu tekrar eden döngü, kimliği sabitlemek yerine daha da kırılabilir hâle getirir.

Sonuç olarak *Memento*, bireysel kimliğin sürekliliği için yalnızca hafızanın varlığının yeterli olmadığını; hafızanın nasıl kurgulandığı, hangi parçaların seçildiği ve nasıl temsil edildiğinin de kimliğin biçimlenmesinde belirleyici rol oynadığını göstermektedir. Film, kimliğin sabit ve özsel bir yapı olmaktan çok, anlatılar, hatıralar ve dışsal işaretler aracılığıyla yeniden inşa edilen dinamik bir süreç olduğunu görünür kılar. Bu yönüyle *Memento* hem felsefi hem de sinemasal boyutlarda kimliğin inşasına dair çok katmanlı bir tartışma alanı açmakta; kimliğin yalnızca geçmişin doğrulanabilir bir kaydı değil, aynı zamanda öznel ihtiyaçlar ve anlatsal tercihler doğrultusunda yeniden kurgulanan bir yapı olduğunu ortaya koymaktadır.

Kaynakça

- Afroza, N. (2023, Aralık). John Locke Kişisel Kimlik Üzerine:Hafıza, Bilinç ve Endişe. *Açık Erişim Kütüphane Dergisi*, 10(12), 1-21. doi:10.4236/oalib.1110949
- Aşkın, M. (tarih yok). Kimlik ve Giydirilmiş Kimlikler. *Dergipark*, 213-220.
- Bilgin, N. (2007). *Kimlik İnşası*. İzmir: Aşina Kitaplar.
- Çalikkocaoğlu, E. (2023). *Christopher Nolan Sinemasında Karmaşık Anlatı: Seymour Chatman Penceresinden Bakış*. İstanbul: Işık Üniversitesi.
- Çıvgın, A. G. (2019). Locke'da Kişisel Özdeşlik: Kendilik, Bilinç ve Hafıza. *Kaygı Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 374-390.
- Dalbay, R. S. (2018, 2). “Kimlik” ve “Toplumsal Kimlik” Kavramı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(31), 161-176.
- Demir, Ö. (2019). Christopher Nolan sinemasında klasik anlatı tekniklerinin kullanımı: *Inception* filmi örneği. *Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 32, 568–588. <https://doi.org/10.31123/akil.617615>
- Gargett, A. (2002). Nolan's *Memento*, memory, and recognition. *CLCWeb: Comparative Literature and Culture*, 4(3), 1–9. <https://docs.lib.purdue.edu/clcweb/vol4/iss3/3>
- Kaçar, F. (2023). Fatih Akın'ın Filmlerin Kimlik,Ötekilik ve Göç Olgusu. *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 305-320.
- Koluçak ve Cantaş. (2022). Hareket İmajın Ötesine Geçmek Christopher Nolan Sineması. *SineFilozofi Dergisi*.

- Locke, J. (1992). *İnsan Anlığı Üzerine Bir Deneme*. İstanbul: Ara Yayıncılık.
- Nolan, C. (Yönetmen). (2000). *Memento* [Film]. Amerika Birleşik Devletleri
- Öksüzoğlu, G. (2024). Psychoanalytical Approach To Complex Narrative In Moving Image: Nolan's Memento. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*.
- Öztürk, R. (2022). “Herkesin Kutusu” Christopher Nolan Sinemasında Özel Bilgi Meselesi. *Sinefilozofi Dergisi*(Özel Sayı (4)), 155-167.
- Şimşek, S. (2002). Günümüzün Kimlik Sorunu ve Bu Sorunun Yaşandığı Temel Çatışma Eksenleri. *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*(3), 29-39.

Araştırmacı Katkı Oranı: Araştırmacılar çalışmaya eşit oranda katkı sunmuştur.

Destekleyen Kurum/Kuruluşlar: Herhangi bir kurum/kuruluştan destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması: Herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Extended Abstract

This study examines the 2000 film *Memento*, which provides fertile ground for analysing the intricate interrelations between memory, narrative and selfhood. Directed by Christopher Nolan, the film interrogates the fragmentation and reconstruction of identity through its protagonist, Leonard Shelby, who suffers from anterograde amnesia. The film explores how memory loss disrupts the continuity of the self and how narrative acts as a compensatory mechanism in the absence of stable remembrance.

Based on John Locke's theory of personal identity, which states that identity is maintained through the continuity of memory, the analysis looks at how Leonard relies on external memory aids such as tattoos, photographs and handwritten notes in an attempt to sustain a coherent sense of self. However, these tools prove to be unstable and manipulable, mirroring the fragility of Leonard's internal consciousness. The reverse chronological structure of the film and its fragmented narrative reflect Leonard's cognitive disorientation and immerse the audience in a similar disjointed temporal experience. This challenges conventional notions of linear storytelling and reliable subjectivity.

This qualitative textual analysis focuses on narrative strategies, character development and thematic representations within the film. Leonard's pursuit of revenge is not merely interpreted as a dramatic motive, but as a narrative framework through which he attempts to stabilise his disintegrating identity. His manipulation of memory and selective self-narration reveal the constructed and performative nature of personal identity.

In conclusion, *Memento* is a powerful cinematic metaphor for the postmodern concept of identity, which is unstable, narrative-driven and constantly reconstructed in response to memory, trauma and desire. Not only does the film visualise the disjunction between memory and self, it also foregrounds the epistemological and ethical complexities inherent in the act of self-narration. Through its narrative form and character structure, *Memento* highlights the idea that personal identity is not a fixed truth, but rather a fragile, selective and often illusory narrative that we choose to believe.